

**CAUZE ȘI DIMENSIUNI ALE RISIPEI ALIMENTARE
ÎN GOSPODĂRIILE DIN ROMÂNIA**

Lucrarea face parte din proiectul ADER 15.1.1.: „Impactul socio-economic al risipei alimentare la nivel național în contextul actual al crizelor legate de securitatea alimentară și schimbările climatice”, finanțat de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

SORIN CORNELIU IORGA

Coautori:

**DAN-ANDREI OBREJA, MONA ELENA POPA, ELENA
CLEMENTINA DINU, LAVINIA MARIANA BERCA, OANA
MIHAELA NICULAE**

**CAUZE ȘI DIMENSIUNI ALE RISIPEI ALIMENTARE
ÎN GOSPODĂRIILE DIN ROMÂNIA**

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2016

Colecția PĂMÂNTUL – CASA NOASTRĂ

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Cauze și dimensiuni ale risipei alimentare în gospodăriile din România /
Sorin Corneliu Iorga, Dan-Andrei Obreja, Mona Elena Popa, ... -
București : Editura Universitară, 2016
Conține bibliografie
ISBN 978-606-28-0503-6

I. Iorga, Sorin Corneliu
II. Obreja, Dan-Andrei
III. Popa, Mona

64

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062805036

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2016
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE	7
1. CONTEXT GENERAL AL PROBLEMATICII RISIPEI ALIMENTARE	9
1.1 Instrumente de politică publică	10
1.1.1. Instrumente economice.....	10
1.1.2. Instrumente de reglementare.....	11
1.1.3. Instrumente administrative.....	12
1.2 Legislația privind diminuarea risipei de alimente în context european.....	12
1.3. Legislația națională privind risipa alimentară.....	15
1.3.1. Clasificarea deșeurilor municipale biodegradabile	16
2. CONTEXTUL GLOBAL LEGAT DE CONSUMUL CASNIC ..	25
3. CERCETARE PRIVIND FACTORII SOCIO-ECONOMICI CARE INFLUENȚEAZA OBICEIURILE DE CONSUM ÎN GOSPODĂRIILE DIN ROMÂNIA	29
3.1. Metodologia de cercetare de piață:.....	30
3.2. Rezultate	31
3.2.1. Testarea internă la nivelul INCDBA-IBA București.....	31
3.2.2. Cercetarea de piață.....	40
3.2.3. Interpretarea rezultatelor cercetării de piață privind factorii socio economici care influențează obiceiurile de consum în gospodăriile din România	72

3.2.3.1. Referitor la sumele cheltuite pe alimente în gospodăriile din mediul urban (Figura 4.1-2 Figura 10).....	72
3.2.3.2. Referitor la sursa de aprovizionare	74
3.2.3.3. Referitor la nivelul deșeurilor alimentare din gospodării.....	77
3.2.3.4. Referitor la cantitatea de alimente aruncate la gunoi	79
3.2.3.5. Referitor la cauzele comportamentului risipitor....	81
3.2.3.6. Referitor la gradul de conștientizare privind risipa alimentară.....	82
3.2.3.7. Referitor la motivarea consumatorilor pentru reducerea risipei alimentare.....	82
4. CERCETARE PRIVIND BUNE PRACTICI ÎN VALORIFICAREA DEȘEURILOR DIN GOSPODĂRIILE POPULAȚIEI LA NIVEL EUROPEAN ȘI NAȚIONAL.....	84
4.1. Metodologie	84
4.2. Identificarea unor surse de bune practici internaționale.....	84
4.3. Identificarea unor surse de bune practici la nivel național	91
4.4. Intocmirea unui ghid de bune practici.....	92
4.4.1. Ghid de bune practici privind reducerea risipei alimentare în gospodării.....	92
BIBLIOGRAFIE	99

CUVÂNT ÎNAINTE

Prezenta carte reprezintă rezultatul unei colaborări de peste 1 an de zile a autorilor. Rezultatele și cercetările au fost realizate independent dar și coordonat, în cadrul proiectului ADER 15.1.1.: “Impactul socio-economic al risipei alimentare la nivel național în contextul actual al crizelor legate de securitatea alimentară și schimbările climatice”, proiect finanțat de către Ministerul Agriculturii și al Dezvoltării Rurale din România, în cadrul programului ADER 2015-2018.

Proiectul ADER 15.1.1. are drept scop dimensionarea, pe tot lanțul alimentar a fenomenului risipei alimentare din România, în vederea dezvoltării unui pachet integrat de propuneri de ordin tehnologic, educațional și de reglementare, capabil să limiteze impactul socio-economic al acestui fenomen, în contextul crizelor legate de securitatea alimentară și de schimbările climatice.

Proiectul este derulat de către specialiști ai Institutului Național de Cercetare Dezvoltare, fiind structurat pe 4 faze, dintre care prezenta carte valorifică rezultate obținute în cadrul Fazei II 2016 “Identificarea Determinanților Socio-Economici și Culturalia ai Consumului Alimentar în Gospodăriile Populației”. Obiectivele fazei au urmărit cercetare privind factorii socio-economici care influențează obiceiurile de consum în gospodăriile din România, ca și cercetare privind bune practici în valorificarea deșeurilor din gospodăriile populației la nivel european și național.

În elaborarea prezentei cărți autorii au beneficiat de sprijinul și comentariul critic al unui număr important de colegi din mediul academic și științific, între care se remarcă contribuția doamnei cercetător științific gradul I doctor inginer Nastasia Belc, Director General al Institutului Național de Cercetare Dezvoltare pentru Bioresurse Alimentare-IBA București, ale cărei sfaturi au sprijinit înțelegerea interdependenței dintre verigile lanțului alimentar.

Doamna profesor doctor inginer Anca Ioana Nicolau, de la Facultatea de Știința și Ingineria Alimentelor, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați a oferit o perspectivă integratoare asupra contextului legislativ legat de risipa alimentară la nivel internațional.

Domnul conferențiar doctor biolog Cimponeriu Gheorghe Dănuț, de la Facultatea de Biologie a Universității București, a oferit autorilor o perspectivă holistică privind starea generală de sănătate a individului, în corelație cu obiceiurile sale de consum alimentar, generatoare de noi direcții de continuare a cercetărilor.

Nu în ultimul rând, autorii țin să mulțumească operatorilor de cercetare care au depus o muncă excelentă în culegerea datelor statistice care au făcut posibilă înțelegerea dimensiunilor și impactului fenomenului risipei alimentare la nivelul gospodăriilor din mediul urban din România.

CAPITOLUL 1

CONTEXT GENERAL AL PROBLEMATICII RISIPEI ALIMENTARE

Risipa alimentară este semnalată la nivel internațional de FAO, ca fiind un fenomen de amploare, de natură să afecteze securitatea alimentară la nivel mondial. În acest context, atât organizațiile internaționale, cât și instituțiile europene și guvernele naționale au început să revizuiască actele normative pentru reglementarea unor planuri de acțiune, privind risipa de alimente și obiectivele urmărite.

Cu toate că a crescut gradul de accesibilitate la sursele de hrană, în lume există încă un nivel ridicat de malnutriție. Alimentele se pierd fie pe parcursul producției, fie ulterior prin risipa dată de consumul inadecvat, strategiile de marketing și legislație necorespunzătoare.

Cauzele risipei de alimente nu sunt mereu aceleași; ele diferă în funcție de etapa lanțului de aprovizionare cu alimente, de tipul produsului și de locul unde sunt irosite alimentele. Dacă se împarte lanțul alimentar în cinci sectoare (producție agricolă, gestionare și depozitare, procesare, distribuție și consum), se poate observa modul în care diverse comportamente din fiecare sector duc la eliminarea alimentelor perfect comestibile: începând cu pierderile înregistrare în timpul recoltării și al depozitării, până la transportul în condiții nesigure, la greșelile de etichetare și la proastele obiceiuri ale consumatorilor finali atunci când cumpără și folosesc produsele alimentare.

Risipa de alimente este un fenomen cu adânci implicații la nivelul societății moderne și nu numai, aceasta are implicații etice, economice și de mediu, în contextul limitării resurselor naturale.

Cu alte cuvinte, acest tip de presiune asupra securității alimentare tinde să aibă implicații majore, de ordin economic, social și ecologic. Astfel, Uniunea Europeană și-a propus să reducă pierderile de alimente la jumătate. De asemenea statele membre ale UE au început reevaluarea cadrelor legislative naționale, având ca țintă elaborarea de politici publice integrate care să aibă ca finalitate reducerea risipei de alimente.

Aplicarea instrumentelor de politică publică pentru gestionarea risipei de alimente și a deșeurilor alimentare este foarte importanta în susținerea unei gestionari corespunzătoare a acestora.

1.1. Instrumente de politică publică

Acestea se pot aplica pentru diminuarea risipei de alimente și pentru gestionarea deșeurilor alimentare și se împart în mai multe categorii:

- Instrumente economice;
- Instrumente de reglementare;
- Instrumente administrative;
- Instrumente de informare.

1.1.1. Instrumente economice

Obiectivul instrumentelor economice este acela de a încuraja schimbarea comportamentului în scopul unei gestionari corespunzătoare a deșeurilor, prietenoasă cu mediu. Aceasta se poate realiza fie prin stimularea comportamentului/activității dorite (de exemplu prin acordarea de subvenții pentru anumite investiții privind reciclarea deșeurilor alimentare), fie prin creșterea costurilor comportamentului/activității nedorite (taxe aplicate pentru aruncarea produselor agroalimentare, taxa de depozitare a acestora).

În prezent, în România cele mai multe instrumente economice implementate sunt cele care privesc taxarea suplimentară, precum ecotaxa aplicată pungilor și sacoselor pentru cumpărături; taxa aplicată uleiurilor și taxa de depozitare la groapa de gunoi (acesta se aplică pentru totalitatea deșeurilor).

Toate aceste instrumente sunt prevăzute în *OUG 196/2005 privind Fondul pentru Mediu cu modificările și completările ulterioare*. Mecanismul de implementare al instrumentelor este prevăzut în *Ordinul Ministerului Mediului Apelor și Pădurilor nr. 192/2014 privind modificarea Ordinului ministrului mediului privind gospodărirea apelor nr. 578/2006 pentru aprobarea Metodologiei de calcul al contribuțiilor și taxelor datorate la Fondul pentru mediu*.

În plus fata de aceste instrumente, mai exista prevăzut în legislație și un instrument care face referire la stimularea comportamentului/activității dorite și anume sistemul de depozitare pentru ambalajele reutilizabile.

Schemele privind responsabilitatea extinsă a producătorului (REP) ar trebui de asemenea să fie incluse în categoria instrumentelor economice pentru favorizarea diminuării risipei de alimente.

1.1.2. Instrumente de reglementare

Principalele instrumente de reglementare aplicate în prezent în România sunt:

- penalități plătite pentru neîndeplinirea obligațiilor legislative în cazul următoarelor fluxuri de deșeuri cu REP: deșeuri de ambalaje, anvelope uzate, deșeuri de echipamente electrice și electronice, deșeuri de bateri și acumulatori portabili;
- penalitatea plătită de unitățile administrativ - teritoriale în cazul neatingerii țintei de reducere a cantității de deșeuri depozitate;
- restricții privind depozitarea deșeurilor;
- contravenții sancționate cu amenzi pentru neîndeplinirea obligațiilor legale.

În prezent, unul din instrumentele de reglementare pentru stimularea valorificării deșeurilor municipale, prevăzut prin *OUG 196/2005 privind Fondul pentru mediu cu modificările și completările ulterioare* este o contribuție de 100 lei/tonă, datorată de unitățile administrativ - teritoriale sau, după caz, subdiviziunile administrativ

teritoriale ale municipiilor, în cazul neîndeplinirii obiectivului anual de reducere cu 15% a cantităților de deșeuri eliminate prin depozitare, plata făcându-se pentru diferența dintre cantitatea efectiv depozitată și cantitatea reprezentând 85% din cea depozitată în anul anterior.

1.1.3. Instrumente administrative

Principalele instrumente administrative aplicate în prezent în România în sectorul gestionării deșeurilor sunt:

- Structuri administrative și proceduri pentru autorizarea și inspectarea instalațiilor de gestionare a deșeurilor;
- Baze de date privind gestionarea deșeurilor;
- Suport acordat autorităților publice în procedurile de delegare a serviciilor de salubritate.

1.2. Legislația privind diminuarea risipei de alimente în context european

La nivelul UE a început în august 2012 proiectul FUSION, scopul acestui proiect fiind acela de cercetare și documentare asupra fenomenului de risipă alimentară, cât și identificarea unor modalități de cuantificare a acesteia. Proiectul s-a finalizat în iulie 2016, iar la sfârșitul acestuia a rezultat un manual care va fi baza de cuantificare a risipei de alimente la nivel european. La conceperea manualului au contribuit 21 de parteneri din 13 state, care au reunit universități, organizații ale consumatorilor, institute de cercetare, membrii din sectoarele privat și de stat, cu scopul armonizării activității de monitorizare a risipei alimentare, a îmbunătățirii cunoașterii, înțelegerii și reducerii acesteia, cât și în scopul dezvoltării unui mod comun de reducere a risipei alimentare.

De asemenea la nivelul CE au fost întocmite cu ajutorul grupului de lucru, format din experți ai tuturor statelor membre ghiduri de bune practici care au menirea de a susține state membre, în special cele din Estul Europei în procesele de înființare a băncilor de alimente.

Comisia va prezenta norme prin care vor încurajate activitățile de reutilizare și donare a acestora, astfel se vor depune eforturi în vederea unei mai bune aplicări a termenelor de valabilitate, se vor examina posibilele opțiuni de îmbunătățire a acestora și se vor combate falsele mențiuni înscrise pe etichetele produselor agroalimentare („ecologic”).

Mai multe state membre ale UE au întreprins deja o serie de măsuri având scopul de a preveni și reduce risipa de alimente încă din anii 2012-2014, printre țările care conduc în această direcție putem enumera Marea Britanie, Scoția, Franța, Olanda, Belgia, Spania și țările nordice. În ceea ce privește statele membre ale UE aflate în sud estul Europei, acestea au luat startul un pic mai târziu, contextul risipei de alimente fiind un pic diferit față de cel al țărilor nordice spre exemplu.

Marea Britanie are stabilite politici publice de prevenire și stopare a risipei de alimente încă din anul 2011. Acestea sunt însă corelate cu politicile privind reciclarea și managementul deșeurilor, atât la nivel național cât și local.

De asemenea Franța a implementat anul trecut o prevedere legislativă care face referire la prevenirea și diminuarea risipei de alimente, însă aceasta are caracter voluntar pentru operatorii din industria alimentară (**Legea nr. 138 din 11 februarie 2016 privind lupta împotriva risipei de alimente**). Italia are de asemenea o bază legislativă care în viitor va conduce spre reducerea risipei de alimente, iar în anul 2016 a fost adoptă Legea 166 privind reducerea risipei alimentare de-a lungul lanțului alimentar.

Uniunea Europeană are responsabilitate pentru politicile care privesc protecția consumatorilor, dar și protecția animalelor, standardele impuse prin regulamentele UE nu pot fi compromise, de aceea rezolvarea problemei risipei de alimente trebuie să țină cont de noile oportunități ale tehnologiei, iar soluțiile pentru prevenirea și combaterea risipei au obligativitatea sustenabilității prin prisma economiei circulare.

UE a lansat pachetul de economie circulară, în primăvara anului 2016, în cadrul acestuia risipa alimentară este parte integrantă, abordarea fiind îndreptată spre prevenție

Obiectivul unei economii circulare este acela de a păstra și de a menține valoarea produselor, materialelor și resurselor în economie pe cât posibil, minimizând în același timp generarea de deșeuri. Se poate stimula economia și competitivitatea creând noi oportunități de afaceri și noi modele pentru producție și consum. Se pot crea locuri de muncă de înaltă calificare și oportunități noi de integrare socială și de coeziune. Ciclul de acțiuni care se pot desfășura sub umbrela unei economii circulare adresează următoarele aspecte: producția, consumul, materiile prime secundare, inovarea și investițiile, gestionarea deșeurilor.

Planul de acțiune privind economia circulară la nivel european stabilește măsuri menite „să închidă bucla” economiei circulare, care vizează toate etapele ciclului de viață al unui produs: de la producție și consum, până la gestionarea deșeurilor și la piața materiilor prime secundare. Planul de acțiune include, de asemenea, o serie de acțiuni care vor viza obstacolele existente pe piață în anumite sectoare sau fluxurile unor materiale precum plasticul, deșeurile alimentare, materiile prime 2 critice, deșeurile din construcții și demolări, biomasa, bioprodusele și subprodusele de origine animală și vegetală, precum și măsuri orizontale în domenii cum ar fi inovarea și investițiile. Planul își propune să se concentreze pe măsuri în domenii în care acțiunea la nivelul UE poate aduce o valoare adăugată și o schimbare reală pe teren.

Materiile prime primare joacă un rol important în procesul de producție și este necesar la nivel de UE crearea unor surse durabile de materii prime. Este necesară concepția inteligentă a produselor pentru a le face mai ușor de reparat/refabricat/reciclat. Trebuie promovate cele mai bune practici în acest domeniu.

Pe lista europeană a deșeurilor, deșeurile municipale se regăsesc la capitolul *Deșeuri municipale și asimilabile din comerț, industrie, instituții, inclusiv fracțiuni colectate separat*, fiind cuantificate decât din punct de vedere cantitativ, nefiind însă colectate separat. Sunt țări membre ale UE care au atribuit și definit prin legislație tipurile de deșeuri și destinațiile acestora.

Din punct de vedere al consumului, alegerile consumatorilor reprezintă motorul acțiunilor pentru sprijinirea economiei circulare; este

important să crească transparența și fiabilitatea informațiilor, pentru ca cetățenii să facă alegeri în cunoștință de cauză; acest aspect este important pentru prevenirea și reducerea generării de deșeuri. Se va pune accent pe promovarea de achiziții publice verzi (GPP) și vor fi identificate criteriile pentru GPP. Comisia europeană va avea în vedere în mod specific, în activitatea sa în domeniul proiectării ecologice, cerințe proporționale privind durabilitatea, disponibilitatea informațiilor referitoare la reparare și disponibilitatea pieselor de schimb, iar în cadrul viitoarelor măsuri în domeniul etichetării energetice va examina posibilitatea introducerii unor informații în materie de durabilitate.

1.3. Legislația națională privind risipa alimentară

Clarificarea și reglementarea la nivel guvernamental a regulilor și reglementărilor referitoare la risipea de alimente vin în favoarea grupurilor comunitare. Acest lucru ar putea implica legalizarea și încurajarea rețelelor de cetățeni, a ONG-urilor, a băncilor de alimente și a organizațiilor comunității non-profit care doresc să participe la procesul de diminuare a risipei de alimente, în acest fel se poate permite prelucrarea și vânzarea de produse și deșeuri alimentare sigure, care respectă normele și regulamentele de igienă cât și cele sanitar-veterinare, fără afectarea siguranței alimentare.

Băncile de alimente sunt sisteme complexe și este necesară dezvoltarea și eficientizarea acestora, ele nu sunt doar organizații de caritate, de multe ori acestea sunt spații cruciale pentru persoanele sărace, izolate, și au și scop social, în special pentru persoanele vulnerabile (persoanele vârstnice). Dar, chiar dacă băncile de alimente au voința de a rula mai multe activități în folosul comunității, ele de multe ori nu au fonduri suficiente, personal, sau timp. Așa că este necesară adoptarea unei legislații care încurajează înființarea băncilor de alimente în România, acestea pot să înceapă și concepte noi, cum ar fi bucătăriile colective, ateliere de gătit pentru mamele singure și persoanele vulnerabile, grădinile urbane, programe de compostare și evenimente comunitate. Acest lucru va genera sisteme alimentare locale, în condiții de siguranță alimentară.

Acestea vor oferi posibilitatea de integrare a persoanelor care altfel nu ar putea cumpăra de la structurile de tip supermarket, astfel încât ele să poată avea acces la produsele alimentare acceptabile.

În cele mai multe țări, sistemele de sănătate, salubritate, agricultură, comerț și politici municipale sunt adesea nealiniate, ducând cel mai adesea lanț alimentar lung și dezechilibrat, la care nu au acces toți consumatorii.

Aceste politici pot permite o transformare a sistemului alimentar într-un sistem care să răspundă nevoilor oamenilor.

Noțiunea de deșeu municipal este definită în legislația română în HG 349/2005 privind depozitarea deșeurilor, cu modificările ulterioare și Legea 101/2006 a serviciului de salubritate a localităților republicată. Conform celor două definiții, deșeurile municipale reprezintă deșeuri menajere și alte deșeuri care, prin natura lor sunt similare cu deșeurile menajere.

1.3.1. Clasificarea deșeurilor municipale biodegradabile

Clasificarea deșeurilor municipale biodegradabile s-a realizat pornind de la clasificarea cantităților de deșeuri și clasificarea compoziției pe fiecare categorie/tip de deșeuri în parte, și anume:

- Deșeuri menajere și similare celor menajere – biodeșeuri, deșeuri de hârtie și carton, deșeuri de lemn și partea biodegradabilă a deșeurilor textile;
- Deșeuri din grădini și parcuri – biodeșeuri, inclusiv frunzele și resturile rezultate în urma tunderii gazonului;
- Deșeuri din piețe – biodeșeuri, deșeuri de hârtie și carton și deșeuri de lemn;
- Deșeuri stradale - biodeșeuri, deșeuri de hârtie și carton și deșeuri de lemn.

Conform legii, singurul responsabil cu gestionarea deșeurilor municipale este autoritatea publică locală, care poate delega operarea serviciilor de salubritate numai operatorilor de salubritate licențiați. Deșeurile municipale colectate de la generatori (casnici și non-casnici) sunt transportate la instalațiile de tratare/ reciclare/valorificare și/sau la

instalațiile de eliminare. Toate aceste instalații sunt operate numai de operatori autorizați, care raportează anual autorităților pentru protecția mediului datele privind cantitățile de deșeuri gestionate. În conformitate cu prevederile HG 349/2005 privind depozitarea deșeurilor, deșeurile biodegradabile sunt definite ca deșeurile care suferă descompuneri anaerobe sau aerobe, cum ar fi deșeurile alimentare ori de grădină, hârtia și cartonul. În ceea ce privește tratarea deșeurilor municipale biodegradabile, principala metodă utilizată este compostarea.

În acest context, în anul 2015, au fost lansate în România primele propuneri legislative care au avut ca temă risipa de alimente. Inițiativele legislative au fost propuse de către doi parlamentarii români, însă primele propuneri care vizau combaterea și diminuarea risipei de alimente au fost slab reprezentate din punct de vedere al calității legislative. În luna noiembrie din anul 2015, Senatul a aprobat una dintre propunerile legislative de combatere a risipei de alimente, **PLX. 842/2015** care, odată adoptată, ar fi interzis retailerilor să mai arunce alimentele aflate pe cale de expirare. Textul actului legislativ însă nu făcea precizarea modului în care s-ar fi realizat transferul dintre comercianți și organizațiile beneficiare. Conform actorilor implicați, existau încă multe aspecte care necesitau clarificare înainte ca legea să poată avea efectele vizate inițial.

Cealaltă propunere legislativă, de diminuare a risipei de alimente **PLX. 85/2015** a fost ceva mai amplă. Pe lângă interdicția de a distruge produsele care urmează să expire, textul prevede și mai multe opțiuni de revalorificare pe care le-ar putea avea retailerii:

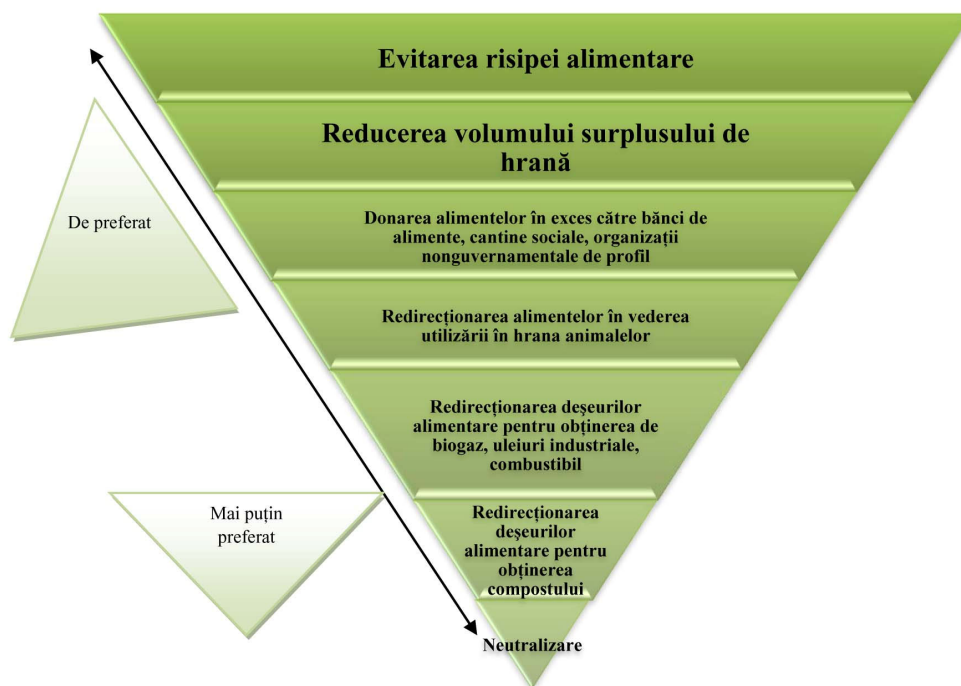
- să doneze alimentele încă bune pentru consum uman unor fundații sau asociații umanitare,
- să le direcționeze pe cele care nu mai pot fi folosite de oameni spre consumul de către animale, iar pe cele care nu mai pot fi consumate de oameni sau animale – către stațiile de biogaz sau către sectorul agricol, pentru a fi transformate în compost.

Cele două legi au fost unite, după o serie de consultări cu reprezentanți ai Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale și ai altor autorități cu atribuții în acest domeniu, ai sectorului de retail și cel al ONG-urilor.

În anul 2016, s-a reușit unificarea celor două propuneri legislative, astfel rezultând o singură propunere legislativă de diminuare a risipei de alimente **PLX. 85/2015**. Aceasta a primit voturile pozitive, în Camera deputaților, care a fost cameră decizională, iar luna Octombrie a anului 2016 legea așteptă să fie promulgată de președinte.

Noua propunere legislativă, este mai complexă și acoperă toate verigile lanțului agroalimentar, cuprinde măsuri de prevenire a risipei de alimente și acoperă etapele care se regăsesc în piramida deșeurilor alimentare, conform cu economia circulară promovată la nivelul UE:

Piramida de gestionare a risipei alimentare, utilizată la nivel global în contextul economiei circulare

Însă această propunere legislativă nu acoperă toată legislația conexă, ținând cont de complexitatea ridicată a risipei de alimente.

În februarie 2015, un deputat român a adresat Ministerului Finanțelor Publice o întrebare cu privire la posibilitatea scutirii de la plata TVA a produselor agroalimentare donate. Răspunsul ministerului a fost negativ. Cu

toate acestea, în urma acestui schimb de opinii, noul Cod fiscal român, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2016, arată că baza de impozitare pentru „bunurile de natură alimentară al căror termen de consum a expirat și care nu mai pot fi valorificate” va fi stabilită în normele metodologice relevante. Actualul proiect de norme metodologice (versiunea din decembrie 2015) stabilește baza de impozitare a acestor produse la zero în cazul în care ele sunt acordate gratuit unor organizații fără scop patrimonial, unor instituții publice sau unor unități de cult.

Ministerul Finanțelor Publice a explicat că, din punctul de vedere al TVA-ului, în conformitate cu orientarea emisă de Comitetul European pentru TVA, donațiile de produse alimentare trebuie tratate ca o livrare de bunuri efectuată cu titlu oneros și supusă TVA-ului, baza de impozitare fiind reprezentată de prețul de cumpărare al bunurilor donate, ajustat în funcție de starea bunurilor respective la momentul la care are loc donația.

Codul fiscal român prevede însă posibilitatea ca donarea de „bunuri de mică valoare” din cadrul contractelor de sponsorizare să nu fie considerată o livrare de bunuri în cazul în care valoarea totală a acestor bunuri nu depășește 3‰ din cifra de afaceri. În aceste cazuri, nu se percepe TVA. Nu se percepe TVA nici în cazul bunurilor distruse. Persoana impozabilă trebuie să facă dovada că mărfurile au fost distruse.

În România donațiile nu sunt o practică foarte des utilizată, aceasta datorită lipsei stimulentei legate de impozitul pe profit care ar putea încuraja donațiile.

În conformitate cu Codul fiscal [articolul 25 alineatul (4) litera i)], cheltuielile aferente produselor donate (considerate drept „cheltuieli de sponsorizare”, și anume cheltuieli aferente unui contract de sponsorizare) sunt direct deductibile din impozitul pe profit datorat, până la nivelul valorii minime dintre următoarele: 0,5% din cifra de afaceri; 20% din impozitul pe profit datorat.

Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor (ANSVSA) a arătat că, potrivit interpretării lor cu privire la legislația curentă, donarea de „produse alimentare expirate” nu este legală; cu toate acestea, sancțiunile aplicabile în caz de neconformare nu sunt clare.

În plus, autoritățile au indicat că nu este clar ce se înțelege prin „bunuri de natură alimentară care nu mai pot fi valorificate” și modul în care poate fi controlat acest lucru.

Produsele alimentare care au fost distruse sau au termen de valabilitate/expirare depășit reprezintă cheltuieli deductibile din calculul impozitului pe profit [articolul 25 alineatul (4) litera c) din noul Cod fiscal]. În cazul produselor alimentare distruse, persoana impozabilă trebuie să dovedească faptul că distrugerea a avut loc

La momentul prezent valoarea alimentelor donate nu este înregistrată separat în declarația privind impozitul pe profit, ci este declarată împreună cu alte cheltuieli de sponsorizare. Prin urmare, din declarațiile fiscale nu se pot extrage informații privind cantitățile de produse alimentare donate.

Deși Comisia Europeană a recomandat statelor membre să stabilească baza de impozitare pentru TVA la o valoare destul de scăzută (aproape de zero) în cazul în care donarea are loc aproape de data durabilității minimale, autoritățile române nu au modificat deocamdată Codul fiscal pentru a da curs acestei recomandări.

Dacă este adoptat în forma sa actuală, proiectul de propunere referitor la stabilirea bazei impozabile la zero în cazul donațiilor de produse alimentare „al căror termen de consum a expirat” nu încurajează în practică donațiile, deoarece tratamentul este același ca cel aplicabil în cazul în care produsele alimentare sunt distruse. Următorii factori contribuie de asemenea la această problemă: dificultățile în ceea ce privește noțiunea de bunuri de natură alimentară „al căror termen de consum a expirat”, precum și lipsa de claritate în ceea ce privește noțiunea de „bunuri de natură alimentară care nu mai pot fi valorificate”.

Cheltuielile legate de distrugerea sau de eliminarea produselor alimentare expirate sunt în întregime deductibile din calculul impozitului pe profit, în timp ce cheltuielile legate de donațiile de alimente pot fi deduse direct din impozitul pe profit datorat în anumite condiții (în cazul în care se semnează un contract de sponsorizare) și într-o anumită limită.